

ХАРКІВ - 12 грудня 2014 року. В приміщенні господарського суду Харківської області відбувся круглий стіл на тему "Підвищення ефективності судового захисту суб'єктів господарювання". Співорганізаторами такого заходу виступили господарський суд Харківської області та Асоціація правників України.

Участь у круглому столі взяли представники судового корпусу, науковці та адвокати.

Захід було розпочато модератором круглого столу – суддею господарського суду Харківської області, к.ю.н. Суярко Тетяною, яка зазначила, що організований захід має на меті розкрити "...практичні питання захисту прав господарюючих суб'єктів задля підвищення ефективності такого захисту. Спектр цих питань – досить широкий: від концептуальних засад здійснення судочинства, ролі суду на сучасному етапі розвитку державних інституцій, до конкретних проблемних питань розуміння та застосування тієї чи іншої норми закону, аби за її допомогою краще захистити інтереси господарюючих суб'єктів...".

Вітальними словами всіх присутніх зустрів голова господарського суду Харківської області Усатий Віталій, який відмітив, що "...проведення такого заходу є знаковим і дуже важливим, перш за все тому, що такий круглий стіл проводиться на рівні місцевого господарського суду, оскільки саме суди першої інстанції знаходяться, так би мовити, найближче до людей, і в силу визначених законом повноважень відіграють чи не найважливішу роль у захисті прав суб'єктів господарювання...".

Віталій Усатий також зазначив про важливість проведення круглого столу за участю ключових фігур господарського процесу – суддів та адвокатів, особливо в контексті консультативного висновку Консультативної ради європейських суддів від 15 листопада 2013 року, згідно якого "судді та адвокати відіграють різні ролі в судовому процесі, проте внесок представників обох професій є необхідним для досягнення справедливих та ефективних рішень в усіх судових процесах відповідно до закону. Судді та адвокати мають співпрацювати задля задоволення потреб сторін. На думку КРЕС, конструктивні відносини між суддями і адвокатами покращать якість та ефективність здійснення судочинства, вони також допоможуть у задоволенні потреб сторін. У Висновках КРЕС рекомендує розвивати лінії зв'язку між судами та адвокатами".

З вітальними словами також звернулися голова Відділення АПУ у Харківській області Оксана Кобзар, керуючий партнер ЮФ Felix, та голова Відділення АПУ у Запорізькій області Антон Монаєнко, проректор Класичного приватного університету. Власне, він зазначив, що захід проходить також у контексті міжрегіонального співробітництва двох відділень у межах Всеукраїнського тижня права.

Після закінчення вступної частини, привітань учасників круглого столу, модератор оголосила про початок роботи.

З доповідями на круглому столі виступили: Станіслав Шевчук, суддя Конституційного Суду України, суддя Європейського суду з прав людини ad hoc від України, д.ю.н., професор, член-кореспондент НАПрН України; Анна Огренчук, член Ради з питань судової реформи при Президентові України, керуючий партнер ЮГ LCF; Олексій Бринцев, суддя господарського суду Харківської області, к.ю.н.; Павло Хотенець, заступник голови господарського суду Харківської області; Олексій Менів, партнер ЮК «Шкребець і

партнери»; Роман Москаль, партнер ЮФ «Кібенко, Оніка і партнери»; Оксана Кобзар, партнер ЮФ Felix, Олексій Харитонов, партнер ЮФ ILF.

Першим з доповіддю виступив Шевчук Станіслав, який розкрив питання про особливості судової аргументації при переході до конституційної демократії. Він висловив переконання у необхідності розширення нормотворчих та інтерпретаційних положень судів у своїй практиці і поступовому відході від філософії позитивізму у праві.

За завершенням своєї доповіді Шевчук С. радо відповів на всі запитання аудиторії.

Після, було розпочато роботу з приводу другого питання круглого столу - забезпечення незалежності суддів. Спеціалізовані суди на захисті прав та охоронюваних законом інтересів господарюючих суб'єктів. Зі своїми доповідями в цьому контексті виступили Анна Огречук та Бринцев Олексій.

Анна Огречук доповіла про важливу роль спеціалізованих судів у ефективному захисті прав господарюючих суб'єктів, зокрема, в аспекті Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів. Окрім того, Огречук А. наголосила на необхідності забезпечення незалежності суддів задля створення підвалин для ефективного та справедливого судочинства.

Бринцев Олексій доповів про необхідність удосконалення чинного законодавства як основного інструментарію для забезпечення можливості здійснення ефективного захисту суб'єктів господарювання, а також наглядно спробував пояснити аудиторії існуючі неузгодженості у законодавчому врегулюванні матеріально-правових та процесуально-правових господарських відносин та вклад господарських судів у врегулювання таких неузгодженостей.

За завершення розгляду другого питання круглого столу, всі учасники мали змогу відпочити перед опрацюванням питань, що залишилися.

Відкрив другу частину круглого столу Павло Хотенець, який розпочав розкриття питання ролі адвоката у господарському процесі. Проблемні питання відшкодування витрат на оплату послуг адвоката в аспекті судових витрат.

Хотенець П. в своєму виступі окреслив загальну специфіку надання адвокатських послуг в судовому процесі, проблематику з цього питання в сьогоденні. Він представив існуючі законопроекти про внесення змін до профільного закону про адвокатуру, оцінив перспективи встановлення адвокатської монополії на представництво в суді як невисокі. З цією думкою погодились і учасники круглого столу, апелюючи до того, що юридичний ринок наразі не готовий до таких змін.

Москаль Роман розкрив питання посвідчення представницьких повноважень адвоката в судовому процесі, а також висловив позицію про необхідність в майбутньому законодавчо вдосконалити процесуальний статус адвоката у господарському процесі з огляду на наявність спеціальних вимог до професійної кваліфікації адвоката, а саме закріпити на законодавчому рівні можливість представляти інтереси у господарському суді або за посадовими особами сторони чи третьої особи; або за працівниками сторони чи третьої особи та адвокатами, з метою підвищення рівня юридичного супроводження процесу. Москаль Р. також звернув увагу на необхідність однозначного вирішення на законодавчому

рівні питання про розмір компенсації витрат на послуги адвоката, зокрема, визначити граничні межі компенсації судових витрат на послуги адвокатів - щодо позовів матеріального характеру може бути встановлено чіткий відсоток від суми позову (наприклад, до 5-7%), а щодо позовів нематеріального характеру – чітка фіксована максимальна сума.

Олексій Менів виступив з доповіддю, в якій, зокрема, наголосив на суперечливостях та неузгодженостях в чинному законодавстві з питань визначення розміру послуг адвокатів та їх компенсації після закінчення судового процесу. Олексій зазначив, що ч. 3 ст. 48 ГПК передбачає, що витрати, які підлягають сплаті за послуги адвоката визначаються у порядку встановленому Законом України «Про адвокатуру», який 05.07.2012 р. втратив чинність. Втім, даний нормативний акт не передбачав відповідного порядку. Новий Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» також такого порядку не містить. Свого часу, при створенні Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» на відповідну неузгодженість не було звернено уваги. Наразі, на думку Меніва О., таке положення ГПК України фактично дає можливість судам взагалі відмовляти у відшкодуванні витрат на адвоката, оскільки такого закону, який би встановлював відповідний порядок на даний час не існує. Усунення такої неузгодженості потребує законодавчих змін.

Менів О. також звернув увагу на необхідність більш широкого тлумачення поняття «адвокат» в аспекті компенсації витрат за результатом розгляду справи, не зводячи його тільки до фізичної особи, але й до інших суб'єктів, що надають правову допомогу у відповідності до Закону (АО, АБ тощо), що з точки зору питань сплати податків, є більш привабливо; необхідність надання легального визначення витрат на адвоката, що саме має включатися в це поняття (не тільки сам гонорар, а й сума сплачених податків та зборів); необхідність вирішення питання відшкодування витрат на адвоката на інших стадіях господарського процесу (апеляції, касації).

Заключне питання круглого столу про заходи забезпечення позову як ефективний процесуальний інструмент захисту прав і дієвий механізм забезпечення виконання судових рішень розкрили Олексій Харитонов та Оксана Кобзар.

Харитонов Олексій виступив з доповіддю про проблемні питання застосування судами заходів забезпечення позову. Він виокремив декілька найбільш проблемних питань з цього приводу: формування доказової бази по деяких питаннях арешту майна; накладення арешту на майно, яке вже знаходиться в заставі (іпотечі); неможливість одночасного накладення арешту на грошові кошти та майно боржника; передчасне скасування заходів забезпечення позову; компенсація судового збору; вжиття заходів забезпечення позову по немайновим вимогам. Харитонов О. запропонував для вирішення вказаних проблемних питань, зокрема, наділити суд повноваженнями аналогічними до тих, що має державний виконавець під час пошуку рахунків боржника (можливість направити до органів фіскальної служби електронний запит про наявність у боржника рахунків та в короткі строки накласти на них арешт); відкрити можливість одночасного накладення арешту і на грошові кошти, і на майно в розмірі відсутньої суми пропорційно із заявленою сумою позовних вимог; доповнити Постанову Пленуму ВГСУ № 16 від 26.12.2011 р «Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову» пунктом наступного змісту: «Пред'явлення зустрічного позову не може розцінюватися судом, як зміна обставин, які спричинили застосування заходів забезпечення первинного позову, і бути підставою для скасування

заходів забезпечення первинного позову»; внести зміни до чинного законодавства, якими визначити розподіл витрат на сплату судового збору за подання заяви про вжиття заходів забезпечення позову за загальними правилами, згідно ст. 49 ГПК України.

Оксана Кобзар висловила свою думку, зокрема, щодо необхідності введення в господарський процес інституту зустрічного забезпечення; законодавчого забезпечення можливості одночасного накладення арешту як на грошові кошти, так і на майно. Кобзар О. зазначила про недопустимість тиску на суддів під час вирішення питання про застосування заходів забезпечення позовів, зокрема, шляхом ймовірності притягнення їх до дисциплінарної відповідальності за їх застосування.

Завершуючи круглий стіл Усатий В. та Суярко Т. надали всім присутнім за круглим столом та в аудиторії змогу висловити свої враження від проведеного заходу.

Зокрема, Крестьянінов Олексій, заступник голови Харківського апеляційного господарського суду; Малашкевич Сергій, в.о. голови Донецького апеляційного господарського суду; Іноземцева Любов, голова господарського суду Луганської області, Монаєнко Антон, які були присутні за круглим столом, висловили слова подяки за проведений круглий стіл та побажання на майбутнє не обмежуватись єдиним таким заходом, а проводити його регулярно.

Присутні в аудиторії слухачі також відзначили дієвість та корисність проведення таких круглих столів та побажали скорішого повторення його проведення.

Підсумовуючи проведення круглого столу, Тетяна Суярко зазначила, що круглий стіл було організовано в першу чергу з метою визначення шляхів підвищення ефективності судового захисту суб'єктів господарювання, тому необхідно вжити всіх залежних заходів, щоб результати його проведення були враховані як вищими судовими інстанціями при підготовці відповідних постанов Пленуму з питань застосування чинного законодавства, так і законодавцями при підготовці законів.

У зв'язку з цим, учасники круглого столу схвалили спільну резолюцію, яка, після внесення всіх пропозицій, буде оприлюднена широкому загалу як результат тристороннього діалогу між судьями, науковцями та адвокатами.